

ДІАЛОГ З НАУКОВИМ ПІЗНАННЯМ

(міжнародна наукова конференція)

* Dialogue with scientific knowledge | International scientific conference

** Диалог с научным познанием | Международная научная конференция

Місце проведення: Київ, Україна
13 лютого 2022 року

Venue: Kyiv, Ukraine
February 13, 2022

УДК 001.1

ББК 29

UDC 001.1

BBK 29

ДІАЛОГ З НАУКОВИМ ПІЗНАННЯМ

(міжнародна наукова конференція)

---

* Dialogue with scientific knowledge | International scientific conference

** Диалог с научным познанием (международная научная конференция)

Місце проведення: **Київ, Україна** | Venue: **Kyiv, Ukraine**

13 лютого 2022 року | February 13, 2022

ОФОРМЛЕННЯ ЦИТАТИ:

Батюченко В.А., Дудар З.В., Мазурова О.О. Дослідження методів рішення транспортних задач лінійного програмування // Діалог з науковим пізнанням (міжнародна наукова конференція). Видавництво WORLD-CONF.COM // Київ, Україна, 13 лютого 2022. с. 4 - 13.

ISBN 978-966-8420-86-6

© 2022 Видавництво WORLD-CONF.COM | Publisher WORLD-CONF.COM | Издательство WORLD-CONF.COM

© 2022 Автори статей | Authors of the papers | Авторы статей

Адреса електронної пошти: office@world-conf.com

Адреса видавця (редакції): **LV-1007, Рига, Латвія**

Операційний офіс: **65039, Одеса, Україна**

ЗМІСТ (CONTENT)

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ (HUMANITARIAN SCIENCES)

- 1. Білан Дмитро Андрійович, Костенко Маргарита Андріївна**
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ МАЙБУТНІХ
СПІВРОБІТНИКІВ МВС УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИЛОВИХ СТРУКТУР 4-7
- 2. Жегліньська Тетяна Олегівна, Костенко Маргарита Андріївна**
ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПРИДАТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО 8-12
- 3. Корівчак Анаїда Манвелівна**
КУЛЬТУРА ПОВЕДІНКИ ВИКЛАДАЧА У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ 13-16

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

- 4. Шендрик Юлія Володимирівна**
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДУ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ
У ВИГЛЯДІ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ 17-20

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ (ECONOMIC SCIENCE & MANAGEMENT)

- 5. Zinchenko Halyna Serhiivna**
CHOOSING A POTENTIAL PARTNER TO CREATE
A SAFE ENVIRONMENT FOR DOING BUSINESS BY SEA..... 21-26

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ (POLITICAL SCIENCES)

- 6. Гром Анеля Олександрівна**
МОВНА СТІЙКІСТЬ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНОМОВНОГО СЕРЕДОВИЩА В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ..... 27-33

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (TECHNICAL SCIENCES)

- 7. Петрова Ольга Миколаївна, Москалюк Ілля Вікторович**
ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ ЗАКРИТИХ
ПОЛІГОНІВ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ (ТПВ) 34-38

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ (HUMANITARIAN SCIENCES)

УДК 351

Білан Дмитро Андрійович

майстер спорту України міжнародного класу з комбан дзю-дзютсу.

Дніпропетровського державного університету

внутрішніх справ

(Дніпро, Україна)

Костенко Маргарита Андріївна

здобувач вищої освіти 1 курсу

факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції

Дніпропетровського державного університету

внутрішніх справ

(Дніпро, Україна)

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ
ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ МАЙБУТНІХ
СПІВРОБІТНИКІВ МВС УКРАЇНИ В УМОВАХ
РЕФОРМУВАННЯ СИЛОВИХ СТРУКТУР**

***Анотація:** робота полягає у роз'ясненні тих фізичних прийомів та елементів, які зможуть підвищити та підтримувати фізичну витривалість курсантів.*

***Ключові слова:** фізична підготовленість, легка атлетика, рукопашний бій, гімнастика.*

Суспільно-політичні та економічні процеси, що відбуваються в Україні, продовжують характеризуватися непростою соціальною і криміногенною обстановкою в суспільстві. Злочинність як і раніше є дестабілізуючим фактором суспільного розвитку, її масштаби представляють реальну загрозу процесу

здійснення соціально-економічних реформ в країні. В суспільстві зростають вимоги до методів попередження та боротьби зі злочинністю, так як вжиті правоохоронними органами заходи з профілактики та розкриття злочинів не відповідають ні гостроті становища, ні масштабам зростання злочинності, ні запитам більшості населення країни. Зростання злочинності має різноманітні причини, серед яких, поряд з соціально-економічними, юридичними, правовими та управлінськими недоробками, значну роль відіграє і недостатній, неадекватний сучасним вимогам рівень професійної підготовленості співробітників МВС України, включаючи фізичну, вогневу і тактико-спеціальну підготовленість. Щорічно при виконанні службового гине більше сотні вартових правопорядку, близько тисячі отримують поранення [2], і ця статистика не зазнала змін в наші дні, навпаки у зв'язку з проведенням АТО на сході України дана статистика тільки погіршується. Сучасна криміногенна обстановка, викликана економічними, соціальними та політичними труднощами в країні, вимагає не тільки більш пильної уваги до якості підготовки співробітників органів внутрішніх справ, але і більш жорсткого підходу до їх відбору для служби в органах внутрішніх справ, а в майбутньому і поліції. Слід зазначити, що сучасний злочинний світ відрізняється не тільки організованістю і хорошим технічним оснащенням, але і часто відмінною фізичною підготовленістю. Злочинні угруповання серйозну увагу приділяють бойовій і фізичній підготовці, залучаючи для цього значні фінансові кошти.

Слабка професійна підготовка правоохоронних органів, їх невмілі дії часом тягнуть за собою тяжкі наслідки, призводять до загибелі навіть співробітників елітних спецпідрозділів, поранень та інших надзвичайних подій. У зв'язку з цим проблема підвищення рівня бойової та фізичної підготовленості курсантів слухачів і співробітників різних служб і підрозділів МВС України стала особливо актуальною. Проблема полягає в тому, що діяльність співробітника проходить в нових умовах, а його навчання і виховання в цілому здійснюється за старими принципами, критеріям і концептуальним схемам [1].

Виходячи з вимог професійної діяльності працівників МВС, заняття з вищевказаним дисциплінам повинні носити комплексний характер, бути спрямовані на розвиток професійно важливих умінь і навичок, фізичних і психічних якостей, а також сприяти зміцненню здоров'я, професійному довголіттю, підвищенню розумової та фізичної працездатності.

Корисний досвід Національної академії Національної гвардії України з проведення досліджень в даному напрямку. Тут на підставі типової програми для вищих освітніх установ МВС України створено експериментальну програму, в яку включені різні варіанти комплексних практичних занять за семестрами навчання. На першому курсі використовуються наступні розділи фізичної підготовки (гімнастика і легка атлетика, гімнастика і рукопашний бій), причому, в розділ "рукопашний бій" включені прості, не складні для виконання прийоми і дії. На другому курсі в комплексні заняття включені: гімнастика, подолання перешкод і рукопашний бій в різних їх поєднаннях. На 3-5 курсах, у міру освоєння складних прийомів рукопашного бою, вони поєднуються в різних варіантах з легкою атлетикою, подоланням перешкод, гімнастикою і вогневою підготовкою. На мій погляд, дане поєднання є найбільш наближеною моделлю до реальних професійно-прикладних навичкам і діям. Бажано, для кожного варіанту комплексного заняття мати науково-обґрунтований часовий норматив, співвідношення фізичної, вогневої і тактико-спеціальної підготовки, виходячи з умов проведення заняття і дистанцій, що має професійну спрямованість. Вельми проблематично створити і розробити ідеальні варіанти комплексних занять, моделюють різні ситуації, які можуть виникнути в реальній практичній діяльності співробітників поліції, але вже проходять зміни у навчальних закладах, які готують майбутніх правоохоронців. З'являються такі самі прийоми, рукопашний бій, легка атлетика та деякі елементи гімнастики

Отже, на мою думку потрібно якомога більше комплексних вправ, які будуть формувати та піднімати фізичну витривалість курсантів. А також зміцнювати та підтримувати її кожного дня.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Палецький, Д.Ф. Технологія управління професійно-прикладною фізичною підготовкою курсантів-слухачів освітніх установ МВС Росії [Текст] : монографія/Д.Ф. Палецький. - Смоленськ: [б.і.], 1999. - 288 с.
2. Федоров, В.І. Поліція ХХІ століття: концепція кадрової політики [Текст]/В.І. Федоров // Щит і меч. - 1999. - № 2 (670). – С. 4–9.

Bilan Dmytro Andriyovych

Dnipropetrovsk State University Of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

Kostenko Margarita Andreevna

Dnipropetrovsk State University Of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

CURRENT TRENDS OF PHYSICAL IMPROVEMENT PREPAREDNESS OF FUTURE EMPLOYEES OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF REFORMING POWER STRUCTURES

***Abstract:** the work is to explain those physical techniques and elements that can increase and maintain the physical endurance of cadets.*

***Keywords:** physical fitness, athletics, hand-to-hand combat, gymnastics.*

УДК 304

Жеглінська Тетяна Олегівна

старший викладач кафедри теорії та історії держави і права факультету
підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Костенко Маргарита Андріївна

здобувач вищої освіти 1 курсу
факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПРИДАТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

***Анотація:** ця робота дає змогу зрозуміти суть професійної етики поліцейського. Наявність встановлених деонтологічних вимог таких професій розглядається як ознака професійної компетенції, а їх відсутність може свідчити про професійну непридатність.*

***Ключові слова:** мораль, деонтологія, толерантність, презумпція.*

Становлення особистості поліцейського має відбуватися у двох напрямках: по-перше - формування в нього юридичних знань та набуття професійних вмінь та навичок, а по-друге – виховання особи з високими моральними чеснотами. Якщо перший напрямок не викликає зауважень та за своєю суттю – формування професійної компетенції - характерний для будь-якої професії, то другий напрямок потребує пояснення. Професії, які передбачають постійне спілкування з людьми, мають свої деонтологічні кодекси, тобто систему моральних вимог, які повинні застосовуватися в професійній діяльності.

Наявність встановлених деонтологічних вимог таких професій розглядається як ознака професійної компетенції, а їх відсутність може свідчити про професійну непридатність. Тож на формування системи моральних цінностей поліцейських повинна бути направлена належна увага. Якщо деякі моральні цінності у людині формуються на протязі всього життя і майже незмінні, як наприклад, чесність, порядність, скромність, мужність, принциповість і т. п., то інші можна розвинути, тобто можна навчити бути толерантними, гуманними і т.п. Адже цілком можливо пояснити особи, що, якщо вона вважає, наприклад, що всі представники кавказької національності є потенційними правопорушниками, то вона керується стереотипами, які існують у суспільстві, і розвіяти подібні ксенофобні уявлення.[1]

Ідеологічною підставою проведення реформи поліції є переорієнтація цього органу від карального до сервісного та встановлення концепції community policing, яка передбачає співпрацю та взаємодію з населенням при вирішенні суспільних проблем. І хоча подібна концепція передбачає двосторонній діалог та зусилля з обох сторін, поліція вбачається первинним суб'єктом «наведення мостів». Тож для успішного виконання цього завдання дуже важливо, аби поведінка поліцейського була толерантною, що, на жаль, не завжди відповідає дійсності.

По-перше, не всі поліцейські розуміють саме поняття «толерантності», подекуди вони трактують толерантне поводження як чемне ставлення до особи, забуваючи, що толерантність за своєю суттю передбачає повагу до світогляду особи, особливо в тих випадках, коли такий світогляд не розділяється більшістю населення.[2] З огляду на це, не всіх поліцейських можна назвати толерантними. Значна кількість негативно відноситься до окремих категорій осіб. Найбільш уразливими з цього приводу категоріями є представники ЛГБТ спільноти та представники певних національностей, зокрема, роми та «особи кавказької національності». Самим прикрим є те, що окремі поліцейські навіть хизуються такою своєю абсолютно не толерантною позицією і намагаються найти на

кожний аргумент щодо необхідності поводитися толерантно, контраргумент, який ілюструє, що іншим чином неможливо виконати завдання поліції у сфері забезпечення громадського порядку і громадської безпеки. Важливість навчання толерантності полягає в тому, що несприйняття тези про те, що не можна виконувати свої службові обов'язки ґрунтуючись виключно на існуючих в суспільстві стереотипах або суб'єктивному негативному відношенню до окремих груп населення призводить до дискримінації, а отже і до порушення прав людини.

Про незаконність етнічного профайлінгу як форми діяльності правоохоронних органів написано чимало наукових статей, але ця форма продовжує бути порочною практикою діяльності поліції, більш того, навіть проводяться спеціальні операції, які «узаконюють» більш пильну увагу до осіб окремих національностей, що є яскравим проявом дискримінації. Ця проблема ще раз підкреслює, що не дивлячись на гуманну спрямованість державної політики, не можна говорити про безумовне дотримання прав людини, оскільки якщо не прямо, то опосередковано права людини продовжують порушуватися. Наступна проблема полягає в тому, що часто поняття толерантності розуміють вибірково. Тобто на питання, чи всі люди мають однакові права і свободи, відповідь стверджувальна. Тобто визнається, що не можна дискримінувати людей за ознакою раси, статі, етнічної або релігійної приналежності, тощо. Таким чином, визнаючи в цілому права людини, одночасно заперечуються права окремих категорій людей.

Яскравий приклад: сучасне українське суспільство у своїй більшості негативно ставиться до ЛГБТ спільноти. Посилаючись на церковні догмати, мораль, природу, біологію і т. п, частина суспільства відмовляє у можливості реалізації значної кількості прав, які мають ці особи згідно конституції України. І окремі поліцейські, як частина українського суспільства, розділяють таку думку.

Необхідно пам'ятати, що, навіть розуміючи законодавчу заборону дискримінаційного поводження, на підсвідомість поліцейського значною мірою впливає суспільна думка і ті негативні стереотипи, які існують в суспільстві, і він вчиняє дискримінаційні дії, інколи навіть не усвідомлюючи це. У глобальному масштабі ця проблема проявляється в тому, що просто не розуміється концепція верховенства права и зокрема презумпція доброчесності громадян. Чому ж так важливо навчати толерантності поліцейських? На перспективі це дасть їм усвідомлення того, що права і свободи людей є рівними не тільки на папері, а повинні однаково захищатися зі сторони держави, зокрема правоохоронними органами, без жодних виключень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Казанчук І. Д. Паблік рілейшнз в діяльності органів внутрішніх справ: монографія / за ред. О. М. Бандурки. – Харків : Основа, 2002. – 198 с.
2. Пашук Р. І. Ділове мовлення правоохоронця: навч. посіб. / Р. І. Пашук, Н. М. Поліщук, Н. Є. Таран; Луганський ін-т внутрішніх справ. – Луганськ : РВВ ЛІВС МВС України, 2001. – 218 с.

Zheglinska Tetyana Olehivna

Dnipropetrovsk State University of internal affairs
(Dnipro, Ukraine)

Kostenko Margarita Andreevna

Dnipropetrovsk State University of internal affairs
(Dnipro, Ukraine)

**THE TOLERANCE AS A SIGN OF PROFESSIONAL
SUITABILITY POLICEMAN**

***Abstract:** this work allows to understand the essence of professional ethics of a police officer. The presence of established deontological requirements of such professions is considered as a sign of professional competence, and their absence may indicate professional unfitness.*

***Keywords:** morality, deontology, tolerance, presumption.*

УДК 37.06

Корівчак Анаїда Манвелівна

викладач економічних дисциплін,
викладач-методист, голова циклової комісії
економічних та облікових дисциплін
Відокремлений структурний підрозділ
Економіко-технологічний фаховий коледж
Херсонський національний технічний університет
(Херсон, Україна)

КУЛЬТУРА ПОВЕДІНКИ ВИКЛАДАЧА У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

***Анотація:** в роботі розглянуто і проаналізовано вплив рівня педагогічної культури на стиль поведінки викладача у педагогічному колективі. Представлено висновки щодо необхідності формування позитивних установок стосовно педагога. За допомогою професійного досвіду провідних науковців в галузі педагогіки висвітлено взаємозв'язок між створеним образом педагога і рівнем комфорту у спілкуванні з ним для колег і вихованців.*

***Ключові слова:** педагогічна взаємодія, імідж сучасного педагога, формування позитивного іміджу.*

Стиль поведінки викладача у педагогічному колективі визначається насамперед рівнем педагогічної культури. Складових педагогічної культури багато, а саме, наукова ерудиція, культура спілкування, педагогічна етика, загальна ерудиція, прагнення до самовдосконалення, культура мовлення, духовне багатство. До цього переліку обов'язково необхідно додати навички і розуміння суті педагогічної взаємодії у колективі.

Педагогічна взаємодія це поняття, яке повинно, в першу чергу, базуватися на моральності. Мораль – важлива складова у будь-якій сфері діяльності. В

педагогіці мораль виступає як головний чинник діяльності, адже вона сама по собі навчає людей, як треба чинити.

Відносини у педагогічному колективі базуються на загальнолюдських цінностях моралі, вони суттєво не відрізняються від відносин у будь-якому колективі. Тобто викладачі повинні ставитися до своїх колег гуманно та доброзичливо.

Лише за допомогою спільних зусиль можна створити в педагогічному колективі творчу і продуктивну атмосферу. Коли викладач налагодив тісну взаємодію з колегами, у нього з'являється можливість творчо розвиватися, порівнювати свої здобутки із здобутками інших своїх колег, збагачувати свій педагогічний досвід. Дуже важливою умовою успішної діяльності педагогів є застосування у роботі досвіду минулих поколінь педагогів, правильне і доречне його використання.

Праця поодинці, відособленість від зусиль і поставлених цілей всього колективу – робить неможливим досягнення гармонійного, цілісного розвитку особистості здобувача освіти. З вищезазначеного можна зробити висновок, що розвиток і здобутки вихованця відбуваються за допомогою багатьох факторів і не можна достовірно визначити, хто конкретно посприяв саме такій позитивній зміні у роботі здобувача освіти. Тому результат роботи конкретного викладача оцінити досить важко, виникає загроза перебільшення або, навпаки, не врахування заслуг викладача. Це може викликати обурення і незадоволення з його боку, і, відповідно, намагання досягти справедливого ставлення.

Якщо викладач на достатньому рівні володіє навичками педагогічної взаємодії, то його поведінка буде характеризуватися коректністю, стриманістю по відношенню до колег, уважністю, зацікавленістю, пропонуванням допомоги. Тільки моральність у поведінці педагогів є запорукою позитивного клімату в колективі та успішної його діяльності.

Педагог на протязі всієї своєї професійної діяльності свідомо чи підсвідомо створює власний імідж.

«Імідж» у перекладі з французької означає «образ». Поняття «Імідж» застосовується не лише при визначенні візуального, зорового образу, а і при характеристиці способу мислення, дій, вчинків.

Структура іміджу професіонала складається з компонентів:

- зовнішній,
- внутрішній,
- процесуальний.

Зовнішні складові іміджу – це зовнішність, манери, хода, мова, голос, жести, міміка, одяг, зачіска.

Внутрішні складові іміджу – це інтелект, спосіб мислення, сподівання, цілі, засоби, особистість, ідеї, інтереси, ерудиція.

Процесуальні складові – це форми спілкування, енергійність, професіоналізм, темперамент, традиції, пластичність, виразність.

Позитивний імідж полегшує встановлення контактів з колегами і здобувачами освіти, роблячи процес взаємодії більш ефективним. Одними з найрозповсюджених рекомендації щодо формування позитивного іміджу є необхідність розвитку вміння «подати себе», необхідність дотримання «заповідей» спілкування. Головними з цих «заповідей» є наступні:

- спілкуючись з іншими, не зациклюйтесь на досягненні власних конкретних цілей;
- навчайтеся бачити в кожній людині, дитині ту «родзинку», яка робить її унікальною;
- прийшовши до людини, залиште власні проблеми, амбіції, стереотипи;
- частіше усміхайтесь, усмішка привертає увагу оточуючих;
- вчіться бачити себе ніби зі сторони, очима інших людей;
- розвивайте свій внутрішній духовний світ, ваші таланти й здібності!

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. <https://naurok.com.ua>
2. <https://vseosvita.ua>
3. <https://ppt-online.org>

Korivchak Anaida Manvelivna

Economic and technological professional college of
Kherson National Technical University
(Kherson, Ukraine)

CULTURE OF TEACHER'S BEHAVIOR IN THE TEACHING STAFF

***Abstract:** the work considers and analyzes the influence of the level of pedagogical culture on the style of behavior of the teacher in the teaching staff.*

***Keywords:** pedagogical interaction, image of a modern teacher, formation of a positive image.*

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

УДК 343.1

Шендрик Юлія Володимирівна

викладач кафедри кримінального процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

(Дніпро, Україна)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ВИГЛЯДІ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ

***Анотація:** в роботі наведено проблемні питання застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей і документів в сучасних умовах. Наведено конкретні приклади. Запропоновано шляхи вирішення зазначених проблемних питань.*

***Ключові слова:** захід забезпечення, тимчасовий доступ, кримінальне провадження.*

Відповідно до ч.1 ст. 159 Кримінального процесуального кодексу України [1], тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку). Прийнято вважати, що така необхідність виникає у слідчого переважно під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях про злочини економічної спрямованості, наприклад тимчасовий доступ до бухгалтерських документів, інформації про рух коштів на банківських рахунках, документів податкової звітності суб'єктів господарської діяльності, реєстраційних документів підприємств, документів купівлі-продажу майна та ін. Розслідування таких кримінальних проваджень триває досить довго через дослідження значної кількості документів, проведення судових почеркознавчих

експертиз, технічних експертиз документів, судових економічних експертиз. Але при цьому багато хто забуває, що тимчасовий доступ до речей і документів досить широко застосовується і при розслідуванні злочинів загальнокримінальної спрямованості, наприклад тимчасовий доступ до інформації операторів мобільного зв'язку, інтернет-провайдерів, записів камер відеоспостереження, медичних карток потерпілих або підозрюваних осіб. І в даному випадку швидкість отримання необхідних речей і документів відіграє ключову роль у розслідуванні.

Але на практиці при здійсненні тимчасового доступу виникають наступні проблемні питання.

Відповідно до ч.2 ст. 159 Кримінального процесуального кодексу України [1], тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду. Таким чином, для отримання тимчасового доступу слідчому необхідно підготувати відповідне клопотання, погодити його із прокурором, що здійснює процесуальне керівництво у кримінальному провадженні, підготувати копії матеріалів кримінального провадження для обґрунтування свого клопотання та подати клопотання разом з додатками до місцевого суду. Після отримання ухвали суду її необхідно оголосити особі, у володінні якої знаходяться речі або документи та вже безпосередньо здійснити тимчасовий доступ.

Однак, виготовлення ухвали суду про тимчасовий доступ може займати досить тривалий час, внаслідок чого фактично у слідчого не залишається часу на її виконання. Так, якщо слідчим отримано ухвалу про тимчасовий доступ за тиждень до закінчення терміну її дії, а особа, у володінні якої знаходяться речі або документи, перебуває в іншому місті, це фактично унеможливорює вчасне виконання ухвали та змушує слідчого повторно звертатися до суду з цього ж питання, цим самим створюючи надмірне навантаження на слідчих суддів.

Тобто цілком звичною вже стає ситуація, коли наприклад слідчий здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні за фактом

грабежу, а саме відкритого викрадення чужого майна у вигляді мобільного телефону. З метою встановлення місцезнаходження викраденого майна слідчому необхідно отримати інформацію про телефонні з'єднання та місцезнаходження абонента під час цих з'єднань, тобто отримати тимчасовий доступ до документів щодо надання телекомунікаційних послуг відповідному абоненту. Беручи до уваги, що юридичні особи, які здійснюють надання послуг мобільного зв'язку знаходяться у м.Києві, у слідчого виникає необхідність їхати у відрядження, і можливо на декілька днів, оскільки зазвичай у викраденому телефоні встановлено не одну сім-картку, а за один день здійснити тимчасовий доступ у декількох операторів майже неможливо через значні черги.

Таким чином, на отримання необхідної інформації слідчий може витратити місяць чи навіть більше, внаслідок чого отримана інформація вже перестає бути актуальною і злочин залишається нерозкритим.

Також слід зазначити, що виконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів покладається судом безпосередньо на слідчого або прокурора, що унеможлиблює доручення здійснення тимчасового доступу працівникам оперативного підрозділу.

Наведений приклад нажаль є типовим для розслідування навіть нескладних кримінальних проваджень, а якщо казати про кримінальні провадження підвищеного ступеню складності, зокрема багатоепізодні злочини економічної спрямованості, які потребують вилучення та дослідження великої кількості документів, то розслідування таких злочинів за існуючих умов взагалі може тривати роками.

Таким чином, здійснення тимчасового доступу в порядку, передбаченому главою 15 Кримінального процесуального кодексу України [1], призводить до створення надмірного навантаження на слідчих суддів, неефективності витрачання робочого часу слідчим та прокурором, затягування досудового розслідування та неможливості завершення досудового розслідування у кримінальних провадженнях у стислі строки.

Вирішити зазначені проблемні питання можна шляхом надання слідчому повноважень самостійно виносити постанови про тимчасовий доступ до речей і документів, з можливістю доручення виконання таких постанов працівникам оперативних підрозділів, а у випадках необхідності тимчасового доступу до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, передбачену ст. 162 Кримінального процесуального кодексу України [1], - погоджувати такі постанови із прокурором, що здійснює процесуальне керівництво у кримінальному провадженні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 9-10, № 11-12, № 13. - ст.88.

Shendryk Yuliia Volodymyrivna

Lecturer at the Department of Criminal Procedure
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

SOME ASPECTS OF APPLICATION OF THE MEASURE OF ENSURING CRIMINAL PROCEEDINGS IN THE FORM OF TEMPORARY ACCESS TO ITEMS AND DOCUMENTS

***Abstract:** the work presents problematic issues of application of the measure to ensure criminal proceedings in the form of temporary access to things and documents in modern conditions. Specific examples are given. The ways of the decision of the specified problem questions are offered.*

***Keywords:** security measure, temporary access, criminal proceedings.*

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ
(ECONOMIC SCIENCE & MANAGEMENT)

УДК 656.07

Zinchenko Halyna Serhiivna

student of the Faculty of Management and Marketing

National Technical University of Ukraine

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

(Kyiv, Ukraine)

**CHOOSING A POTENTIAL PARTNER TO CREATE
A SAFE ENVIRONMENT FOR DOING BUSINESS BY SEA**

***Abstract:** the purpose of the report is to highlight the necessary characteristics and justify the choice of a potential partner to create a safe environment for doing business by sea. That is why I decided to analyze in detail the situation related to ports in Ukraine, based on the experience of NAI Global and TCN. These centers of world expertise will allow implementing it in Ukraine.*

***Keywords:** business partner, import, export, corporation, port.*

More than 80 percent of world trade is by sea. Interest in infrastructure has grown, in part due to the Large Construction Program, as well as Ukraine's large export volumes and potential, and the need to improve ports and maritime infrastructure is now a priority. Therefore, it is right to do so base on world experience [1].

Just estimate the scale of the seaport relationship: carriers, freight forwarders, ship teams, customs brokers, numerous government agencies, shippers, consignees, banks, surveyors, trading partners and more. In my opinion, the port should combine all these facilities into a single (online) port community system (PCS - Port Community System), which would connect all stakeholders in the logistics chain. A good system will optimize processes, automatically update and inform stakeholders, reduce paperwork, allow digital transactions, submissions and approvals, measure

responsiveness, minimize bureaucracy and be a tool for continuous improvement of the supply chain and port operations [2].

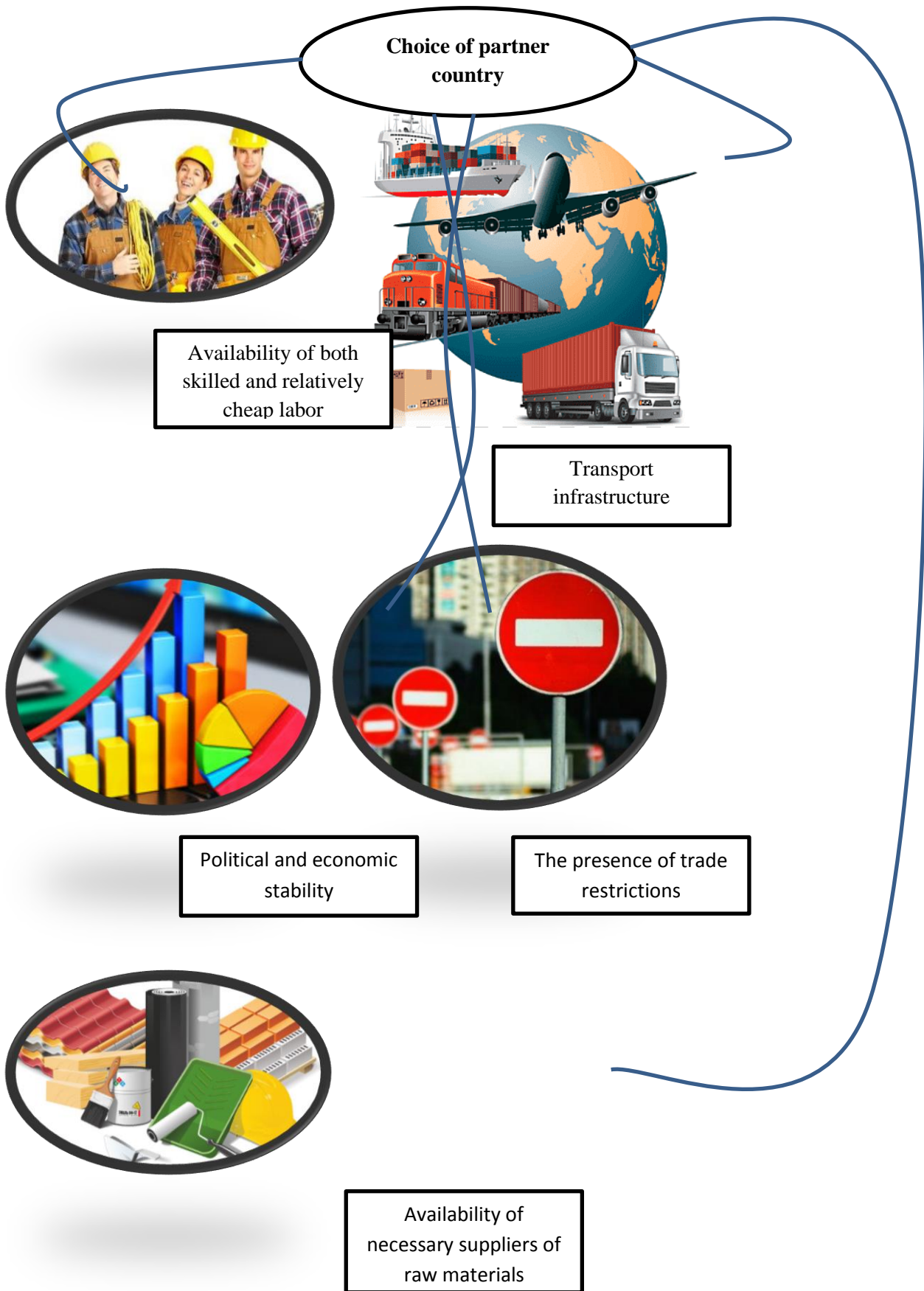
The Government of Ukraine is carrying out reforms that provide for public-private partnership programs in logistics and transport infrastructure, which will further strengthen the potential of the Ukrainian economy [3].

The Government of Ukraine used the time of the pandemic to improve the legal framework necessary for the development and growth of infrastructure, in particular in the framework of the "Big Construction" program, also provides for the improvement of ports and maritime infrastructure in general. This will affect the desire of foreign companies to cooperate with us [4].

But the choice of trading partner depends on many specific factors. First of all, it is necessary to determine whether it will be the most efficient type of sea transportation of goods or whether it is more appropriate to use another type of transport (air, rail, road and others) [5].

First of all, the choice of partner is determined by:

- 1) the nature of the foreign trade agreement (export, import, compensation, etc.);
- 2) the subject of the agreement (purchase and sale of goods or provision of services);
- 3) the nature of the subject of the agreement (raw materials or finished products, machinery and consumer goods) [6].

Choice of partner country

In addition to economic criteria, it is important to take into account the nature of trade and political relations with the country. Preference is given to those with whom a normal business relationship has been established, confirmed by the legal basis, and which does not allow for any kind of discrimination against our country [7].

When choosing a company, first of all it is necessary to study various aspects of potential partners, namely:

- 1) technological (to study the technical level of the company's products, the level of its technological base and production capabilities);
- 2) scientific and technical (to study the organization of R & D and their costs);
- 3) organizational (organization of company management, taking into account FEA);
- 4) economic (to assess the financial condition of the company);
- 5) legal (to study the rules and regulations in force in the country and related to cooperation with a potential partner).

In international practice, taking into account the generally accepted methods of evaluating potential partners, the following principles are identified, which are important to consider when organizing this work:

1) assessment of the degree of solidity of the potential partner. The degree of solidity of the company is understood as quantitative indicators of activity, scale of operations, degree of solvency, etc. Other indicators can be used to assess the company's solidity, such as the number of employees (including R&D), the number of enterprises, the share of products we are interested in, the company's production volume and industry, etc.

2) assessment of business reputation. The company's business reputation is determined by how conscientiously and scrupulously it fulfills its obligations, what is its experience in this field of business, the ability to negotiate at a civilized level;

3) taking into account the experience of past agreements. In the presence of equal conditions for potential partners, preference is given to those who have proven themselves well in previous agreements;

4) taking into account the company's position in the foreign market, ie whether it is an intermediary or direct producer (consumer) of products. If the company is an intermediary, then you need to take seriously the choice of intermediary [8].

Today, the foreign economic activity of enterprises is a necessary part of the development of international cooperation. The implementation of operations related to foreign economic activity leads to the development not only of the company but also of the country as a whole. It is advisable to ensure the implementation of foreign trade conditions in such a way as to maximize profits. The selection and careful evaluation of potential partners should take precedence when the company decides on the possibility of signing an external contract. In the future, an important point is the development of methods for finding and evaluating potential partners [9].

An efficient, well-managed port facilitates and reduces the cost of trade with the country. This will stimulate domestic trade and industry, which in turn will increase sales at the port. According to experts, by 2050 the demand for freight transport by sea will triple. It is necessary to identify the nature of the goods sold and the volume of sales, the presence of its own market. It is important to pay attention to the personal qualities of the mediator.

REFERENCES:

1. More than 80 percent of all world trade is by sea [Electronic resource] // UN. - 2018. - Mode of access to the resource: <https://news.un.org/ru/story/2018/11/1343431>
2. Andrushchenko LV State and legal regulation of insurance in the field of foreign economic activity. [Electron. resource] / LV Andrushchenko - Access mode: <http://adminpravo.com.ua>

3. Baida NV Risks of foreign trade [Text] NV Baida // Finance of Ukraine. - 2002. - № 11. - P. 44 - 48.
4. Dubinets Y. Theoretical aspects of the risk of foreign economic activity of the enterprise. [Electron. resource] / Yu. Dubinets - Access mode: <http://www.nbu.gov.ua>.
5. Karpenko MO Zakharchenko OV Improving the organization of foreign economic activity at the enterprise. [Electron. resource] / MO Karpenko, OV Zakharchenko - Access mode: <http://www.finance-library.com.ua/>
6. Petrushenko YM Cross - cultural aspects of improving the efficiency of international business. [Electron. resource] / Yu. M. Petrushenko - Access mode: <http://www.nbu.gov.ua/>
7. Drozdova GM 6.2. Choice of partners in the world market [Electronic resource] / GM Drozdova // Management of foreign economic activity of the enterprise. - 2004. - Mode of access to the resource: <https://www.ebk.net.ua/Book/MenedgmentZED/06-09/662.htm>.
8. CHOICE OF FOREIGN ECONOMIC PARTNERS - THE BASIS OF SUCCESSFUL BUSINESS [Electronic resource] // Effective economy. - 2011. - Mode of access to the resource: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=448>.
9. Hux A. How complicated is the process of creating a world-class port? [Electronic resource] / Alexander Hux // LEAGUE LAW. - 2021. - Resource access mode: https://biz.ligazakon.net/ru/analytics/202368_infrastrukturnyy-proryv-kak-sozdat-port-mirovogo-urovnya.

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ (POLITICAL SCIENCES)

УДК 811.161.2

Гром Анеля Олександрівна

студентка філософського факультету за спеціальністю «Політологія»

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна)

МОВНА СТІЙКІСТЬ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНОМОВНОГО СЕРЕДОВИЩА В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

***Анотація:** у роботі проаналізовано поняття мовної стійкості як складової мовної свідомості, що є необхідним для забезпечення мовної стабільності української мови в сучасному світі, особливо в епоху глобалізації. Згадані питання набувають усе більшої актуальності, оскільки політична ситуація, у якій опинилось наше суспільство, демонструє важливість формування україномовного середовища.*

***Ключові слова:** мовна стійкість, мовна свідомість, мовна стабільність, білінгвізм, національна свідомість.*

Мова – це основа існування та спілкування поколінь. Абсолютно все, що пізнає людство, знаходить своє відображення у мові, яка допомагає нам не тільки сприймати світ, але й ділитись своїми відчуттями з ним. Беззаперечним є той факт, що мова також має важливе місце у зміцненні національної держави, адже вона об'єднує населення у єдину націю. Мова утверджує та поширює самобутню національну культуру.

Навіщо нам мовна стійкість і що означає це поняття? Значний внесок для вирішення цього питання зробив український дослідник Орест Ткаченко, який спробував розмежувати поняття мовної стійкості та мовної стабільності, описуючи першу як характеристику індивідуальної чи масової мовної поведінки. Мовна стабільність, на думку вченого, характеризує саме становище, у якому

знаходиться досліджувана мова. Таким чином, ці два поняття не варто ототожнювати. Якщо народ втрачає мовну стабільність, то при умові збереження мовної стійкості, він все ж має шанс з часом відновити першу. Проте, якщо ми припустимо, що втраченою є мовна стабільність за критичної ситуації з мовною стійкістю, коли вона ще не достатньо міцна чи зовсім відсутня, у такому разі навіть найбільш поширена мова світу може припинити своє існування. [1]

Мовна стійкість – це психологічний орієнтир людини перманентно спілкуватись однією мовою, яка є близькою для неї відповідно до її поглядів, виховання, середовища тощо.

Обов'язком кожного з нас є виховання у собі належного ставлення до рідної культури, здобутків наших пращурів. Утвердження україномовної стійкості – це необхідність.

Надзвичайно прикро визнавати, що зараз доволі помітною є тенденція до переходу на іншу мову серед україномовного населення, натомість російськомовні мають більшу мовну стійкість і не воліють поступатись комфортною для них мовою у спілкуванні з українофонами. Це підтверджує дослідження, що було проведено Інститутом соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. Відповідно до отриманих результатів, при звертанні російською абсолютна більшість української молоді – 91 %, переходить на російську мову спілкування. Чому ж люди, які спілкуються російською, почувають себе більш впевненими та характеризуються стабільною одномовністю? Це підкреслює факт того, що інерційний процес русифікації триває й досі, хоча, маємо визнати, супутнім результатом стала поява білінгвів, які розуміють як українську, так і російську мови, але надають перевагу лише одній. Соціологічні опитування попереджають нас про те, що цілком вірогідним є сценарій, у якому з часом відсоток російськомовних збільшуватиметься, натомість частка тих, хто спілкується українською, скорочуватиметься.

Нам не варто недооцінювати значення культурного мовного середовища для формування незалежних демократичних держав, які утворились після

розпаду СРСР. Найбільших успіхів на шляху до встановлення громадянського суспільства в умовах істинної демократії досягли саме ті країни, котрі ще в період панування Росії не бажали сліпо підкорюватись імперській асиміляції, не даючи відкинути в зону забуття свою рідну мову. Ці народи виробили мовну стійкість та стабільність. Тут можна згадати Балтійські країни, які є членами Європейського Союзу. А ті країни, які поряд з національною мовою мають російську як офіційну, тобто Казахстан чи Білорусь, залишаються економічно та політично залежними від Росії. З цього ми можемо зробити для себе висновок, що позбутись мовно-культурних деформацій суспільства важко, проте цілком можливо. [3]

Яскравим прикладом мовної стійкості є поляки, які серед інших слов'янських народів чинили ледь чи не найсильніший опір імперській політиці асиміляції з боку Росії. Польська шляхта вважала російську мову ворожою, не бажаючи впроваджувати її у побутове спілкування, сприймаючи це як можливу форму колабораціонізму. Вони зберігали власний польськомовний простір не тільки на території Батьківщини, але й у належній Росії Білорусі чи Україні. Це підкреслює мовну стійкість як рису мовної поведінки польської еліти. Такий опір мові окупанта можна вважати твердою негативною відповіддю на спробу насадження другорядного становища для рідної мови.

Українська чи білоруська двомовність можуть стати фатальними для обох мов, оскільки помітним є рух до російської одномовності, що, ймовірно, призведе до повного зникнення відповідних рідних одномовних середовищ в Україні та Білорусі. Мовно-культурна асимільованість білорусів призвела до байдужого ставлення до стану рідної мови, завдавши удару й національній свідомості. Одним із наслідків стало обрання на посаду президента політика авторитарного типу, що є загрозою для державного суверенітету Білорусі. І хоча стан української мови, порівняно з білоруською, є більш втішним, все ж загроза втрати нашої мови є досить реальною. Українофони становлять меншість, порівняно з російськомовним населенням. Це підкріплюється тим, що наша

країна досі знаходиться в одному інформаційному та культурному просторі з Росією і населення не готове відмовитись від цього. Для нашого суспільства абсолютно нормальними та звичними є двомовні програми та їх гості і ведучі, виступи проросійських діячів, які також поширюють російське мовлення в українських ЗМІ і посилюють його вплив на населення. Тому ті перемоги, які здобула наша країна з часів здобуття незалежності у впровадженні української мови як єдиної державної, певною мірою перекреслюються нашою ж масовою культурою. Надзвичайно важливим завданням досі залишається впровадження українського усного літературного мовлення не тільки у ЗМІ, але й також у школах, університетах, у державних установах тощо. І якщо суспільство виступає проти реформ у зазначених сферах, то це лише підкреслює не усвідомлення масами цієї необхідності.

Мовне питання – це наш гордіїв вузол. Перехід на мову ворога – це крок до компромісу з ним, а то й до повної підлеглості, який ми, на жаль, уже давно зробили. У східних та південних районах України ми спостерігаємо прикреслення переважаючої російської мови над українською, що призводить до стрімкого занепаду як літературної рідної мови, так і місцевих діалектів, які замінюються усім нам відомим «суржиком». Більшість українських міст залишаються русифікованими. Якщо зараз не зайнятись проблемою мовної стійкості у нашій країні, то протягом наступних двадцяти-тридцяти років ми отримаємо «білоруський варіант» культурного мовного розвитку. [1]

Сучасні реалії, за яких людство опинилось у ситуації тотальної глобалізації, змушують нас звернути увагу на гостру конкуренцію мов. На думку академіка В. Іванова, через одне покоління, тобто приблизно 25 років, 90% мов просто загине. Тому зараз мовна стійкість необхідна нашому народу, аби зберегти власну мову в цю епоху глобалізації. [3]

В умовах зростання білінгвального населення і, відповідно, при зменшенні одномовного, відбувається втрата мовної стабільності, наслідком якої може бути поява «змішаних мов», а в гіршому випадку – повний перехід на більш

вживану мову та забуття іншої. Також слід зазначити, що різні мови, діалекти можуть бути оцінені як престижні чи менш престижні в тій чи іншій мірі, наслідком чого є мовна дискримінація. У такій ситуації певна група мовці може відчувати свою «неповноцінність» та меншовартісність. Це вкотре підкреслює важливість самого ставлення до мови.

Якщо ми прагнемо забезпечити високий рівень національної свідомості, то також маємо розуміти, що існує взаємозалежність між нею та мовною свідомістю, адже народ, який використовує у вжитку мову, інакше від тієї, якою користуються усі інші народи, обов'язково відчуває власну самотність та цілісність. Мовна свідомість – це насамперед небайдуже ставлення до мови. Виховання національної та мовної свідомості варто починати з молоді. Нам потрібно навчитись сприймати мову як цінність, оскільки її майбутнє залежить від того, яке ставлення мають до неї самі мовці. Звісно, перехід суспільства до україномовної стійкості – це тривалий, важкий процес, який включає у себе багато факторів, від яких залежить успішне досягнення цієї мети. Для того, щоб людина зробила перший крок до змін, їй потрібно надати належну мотивацію. Для української молоді таким поштовхом може стати соціальне замовлення від держави на україномовного фахівця. Також важливим є рівень національної свідомості та самоідентифікації кожної особистості, адже мовна стійкість є неможливою, якщо індивід не сформувався як свідомий громадянин. Мова та національна самоідентифікація взаємопов'язані, оскільки друга залежить і від того, яке значення має рідна мова та її використання для людини. Високий рівень мовної свідомості перешкоджає відчуженню від власної мови. Особливу увагу до цих аспектів варто приділяти в освітній сфері, зокрема в університетах, де викладачі мають викривати проблемні питання функціонування та збереження української мови, мотивувати студентів до мовної стійкості, досягаючи умов, за яких під час навчання спілкування рідною мовою є обов'язковим, а поза ним – щоб це залишалось бажанням кожного. [2] Ми іноді забуваємо, що мовна освіта – це не лише про вивчення граматики, орфографії і так далі, оскільки виховання

почуття відповідальності за її стан є не менш важливим. Чим багатше мовне життя, помітніша роль мови у життєвих процесах суспільства, тим швидше зростає наша мовна свідомість. [3]

Ця тема залишається плідним полем для майбутніх досліджень у сфері соціолінгвістики, оскільки явища мовної свідомості та мовної стійкості досі містять більше прихованого, ніж відомого нам. Вивчення цих питань дозволило б нам з'ясувати, за яких умов мова може здобути особливу загальнонародну любов, опіку та пошану. Зокрема, було б корисно провести детальне дослідження стану та динаміки стійкості певних діалектів, мовних стереотипів у різних регіонах нашої країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Масенко Л. Т. Мовна стійкість і мовна стабільність. — К., 2002
2. Симоненко Т. В. Стимулювання студентів до українськомовної стійкості. // Українська мова і література в школі. — 2004.
3. Селігей П. О. Мовна свідомість: Структура, типологія, виховання. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012.

Hrom Anelia Alexandrovna

student of the Faculty of Philosophy, majoring in Political Science

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Kyiv, Ukraine)

**LANGUAGE STABILITY AND DEVELOPMENT
OF THE UKRAINIAN-LANGUAGE ENVIRONMENT
IN INDEPENDENT UKRAINE**

***Abstract:** the paper analyzes the concept of language stability as a component of language consciousness, which is necessary to ensure the linguistic stability of the Ukrainian language in the modern world, especially in the era of globalization. These issues are becoming increasingly important, as the political situation in which our society finds itself, demonstrates the importance of forming a Ukrainian-speaking environment.*

***Keywords:** language stability, language consciousness, bilingualism, national consciousness.*

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (TECHNICAL SCIENCES)

УДК 322.2

Петрова Ольга Миколаївна

викладач землевпорядних дисциплін

ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

(Рівне, Україна)

Москалюк Ілля Вікторович

студент технічного відділення

ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

(Рівне, Україна)

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ ЗАКРИТИХ ПОЛІГОНІВ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ (ТПВ)

***Анотація:** в роботі представлено схему проведення робіт з рекультивації земель закритих полігонів твердих побутових відходів (ТПВ), яка передбачає проведення трьох видів робіт (підготовчого, проектного та перенесення проекту в натуру). Процес підготовчого етапу рекультивації передбачає топографічне знімання, складання топографічних планів. Проектні роботи направлені на розробку самого проекту. Перенесення проекту в натуру полягає у визначенні розташування і закріпленні на місцевості колами точок контурів зрізів і насипів.*

***Ключові слова:** рекультивація земель, тверді побутові відходи, полігони захоронення ТПВ, підготовчий етап рекультивації, проектний етап рекультивації, перенесення проекту в натуру.*

На території України нараховується майже 6 000 полігонів ТПВ, а стихійних (неконтрольованих) за різними оцінками до 30 000 – це приблизно 7% від усієї площі України і є більшою ніж площа об'єктів природного заповідного

фонду держави. У 2020 році виявлено 22,6 тис. несанкціонованих звалищ, що займають площу 0,56 тис. га. Загальний обсяг відходів на усіх полігонах, включаючи й промислові, складає понад 450 мільйонів тон на рік, багато з яких – небезпечні. 99% сміттєзвалищ не відповідають екологічним вимогам, а перевантажених серед них налічується близько 25% [1]. У таких умовах особливу важливість набуває проблема забезпечення екологічної безпеки зберігання та видалення відходів. Адже під впливом накопичених відходів відбуваються грандіозні зміни як живої, так і неживої природи. Підкреслимо, що техногенний прес на довкілля зростатиме і надалі. Тому проблема відтворення порушеного середовища та виживання людства в ньому вийшли на перший план актуальних питань сьогодення. Це проблема загальнодержавного масштабу, вирішення якої потребує спеціальних підходів до планування та рекультивації порушених земель. Хочемо підкреслити, що до 2030 року в Україні має залишитися близько 300 полігонів, а решта мають пройти процес рекультивації.

Відзначимо, що рекультивація земель – (від латин. *cultus* – оброблення, введення) повне або часткове відновлення земель, порушених попередньою господарською діяльністю; комплекс робіт щодо відновлення продуктивності і господарської цінності земель, поліпшення умов навколишнього середовища. Рекультивація земель зазвичай здійснюється в три етапи: перший етап – підготовчий; другий етап – гірничотехнічний; третій етап – біологічний.

Рекультивація полігонів ТПВ є комплексом робіт, які спрямовані на відновлення народногосподарської цінності і продуктивності відновлюваних територій. Методи рекультивації можна умовно розділити на три групи: витяг, видалення і захоронення; знищення на місці; фіксація забруднювачів.

Рекультивація земель після закриття полігонів ТПВ проводиться згідно розробленим проектом. Обов'язковою документацією проекту рекультивації земель після закриття полігона ТПВ є: вихідний план полігона ТПВ на початок рекультивації; генплан полігона ТПВ після рекультивації; вертикальне планування; схема переміщення звалищного ґрунту; технологія проведення

рекультивациі; пояснювальна записка, в якій подано характеристику звалищного ґрунту на всю глибину; ґрунтів і порід, що завозяться для рекультивациі; матеріалів і технічних виробів, застосовуваних у системі дегазації; якісний і кількісний добір асортименту рослин і добрив; кошториси на проведення робіт.

Для проведення рекультивациі розробляється проектно-кошторисна документація. Обов'язковою документацією проекту є: вихідний план полігона на початок рекультивациі; генплан полігона після рекультивациі; схема переміщення звалищного ґрунту; технологія проведення рекультивациі. Пояснювальна записка, в якій подано характеристику: звалищного ґрунту на всю глибину; ґрунтів і порід, що завозяться для рекультивациі; матеріалів і технічних виробів, що застосовуються в системі дегазації; якісний і кількісний підбір асортименту рослин і добрив; кошторису на проведення робіт.

Підготовчий, або проектно-вишукувальний, етап включає: обстеження і типізацію порушених земель та земель, які підлягають порушенню; вивчення властивостей розкривних порід і класифікацію їх щодо придатності для біологічної рекультивациі; визначення напрямів і методів рекультивациі; складання техніко-економічних обґрунтувань (ТЕО) і технічних робочих проектів з рекультивациі.

Технічний етап рекультивациі полігону включає: 1) зміцнення зовнішніх укосів полігону шляхом їх виположування відсипанням надлишкового мінерального ґрунту і землі; 2) завезення необхідних будівельних матеріалів для пристрою багатофункціонального перекриття. Пристрій слабопроникаючого фінального перекриття і створення системи збору біогазу.

Біологічний етап рекультивациі включає комплекс агротехнічних і фітомеліоративних заходів.

Найбільш трудомісткими є роботи з развалювання відвалів покривних робіт, вирівнювання укосів до необхідної стійкості, будівництва відвалів поверхневого стоку, формування родючого шару. Проекти рекультивациі розроблюють на планах масштабів 1:1000 і 1: 2000. Для складання планів

масштабів здійснюють топографічні знімання. Залежно від розмірів полігони ТПВ можуть займати від гектара до десятків гектарів і відрізнятися висотою (глибиною), тому використовують відповідні методи топознімання. Знімання великих територій виконують аерометадами, невеликих – наземними методами, а висоту перерізу рельєфу приймають 0,5 і 1 м. У проекті рекультивації показують місця развалування відвалів, засипання котлованів та вирівнювання схилів. Використовуючи значення висот насипів і глибин виїмок, розраховують величини зрізок і насипів, підписують висоти окремих точок проектних поверхонь, зображаючи їх проектними горизонталями. Обчислюють обсяги земляних робіт, вказують стрілками або описують транспортування земляних мас з місця їх зрізання на місця насипів, визначають на проектному плані місця лінійних об'єктів, відводів поверхневого стоку тощо.

Перенесення проекту в натуру полягає у визначенні розташування і закріплення на місцевості колами точок контурів зрізів і насипів та лінійних об'єктів, відображення на розпланувальному кресленні відповідними умовними знаками. Проектні контури визначають промірюваннями щодо найближчих точок ситуації, опізнаних на місцевості.

Контроль за роботою землерийних машин, що виконують планування проектних без автоматичних засобів, наприклад, без використання лазерних систем, доцільно здійснювати тригонометричним нівелюванням, щодо реперів висотної основи, створеної перед зніманням порушених земель, або допоміжних точок, що розташовані поблизу ділянок земляних робіт.

Отже, технологія проведення рекультивації земель закритих полігонів твердих побутових відходів (ТПВ) передбачає, у практичному плані, проведення трьох етапів робіт: підготовчий, проектний і перенесення проекту в натуру.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Русіна Н.Г., Люльчик В.О., Петрова О.М., Кушнірук О.М., Рудько О.М. Еколого-технічні засади рекультивації земель закритих полігонів твердих побутових відходів (ТПВ). Екологічні науки. 2021. Випуск 5 (38). С. 127-131.
2. Волосецький Б. Геодезія у природокористуванні: нав. посібник. – Львів. Видавництво Львівської політехніки. 2012. – 292 с.

Petrova Olga Mykolayivna

Rivne professional college of NUBiP of Ukraine
(Rivne, Ukraine)

Moskalyuk Ilya Viktorovich

Rivne professional college of NUBiP of Ukraine
(Rivne, Ukraine)

TECHNOLOGY RECLAMATION OF LAND OF CLOSED SOLID WASTE LANDFILLS (SOLID)

***Abstract:** the paper presents a scheme of works on land reclamation of closed landfills for solid waste (MSW), which provides for three types of work (preparatory, design and transfer of the project in kind). The process of the preparatory stage of reclamation involves topographic survey, topographic plans. Project work is aimed at developing the project itself. The transfer of the project in kind is to determine the location and fix on the ground circles of the contours of the sections and embankments.*

***Keywords:** land reclamation, solid waste, landfills, preparatory stage of reclamation, project stage of reclamation, transfer of project in kind.*